

Handläggare:

Dagmar Fornander

Landstingsstyrelsens
produktionsutskott

Hemställan till landstingsstyrelsen angående utveckling av Södertälje sjukhus – genomförande av programarbete för ombyggnad/nybyggnad

Ärendet

Södertälje sjukhus AB har till landstingsstyrelsen hemställt om att få genomföra programarbete för utveckling av sjukhuset i Södertälje i enlighet med förordat alternativ B i redovisad förstudie.

Förslag till beslut

Produktionsutskottet föreslår landstingsstyrelsen besluta

att uppdraga åt Södertälje sjukhus AB att, efter samråd med hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning, utarbeta förslag till framtida inriktning av och innehåll i verksamheten vid Södertälje sjukhus fr o m ca år 2016

att godkänna att Södertälje sjukhus AB genomför programarbete för ombyggnad/nybyggnad av Södertälje sjukhus utifrån föreslaget verksamhetsinnehåll och i huvudsak enligt förordat alternativ i redovisad förstudie

att för genomförande av programarbete ianspråkta medel för detta ändamål avsätta i av landstingsfullmäktige beslutade investeringsbudget för år 2010, samt

att för egen del besluta

att omedelbart justera beslutet

Bilagor

1. Hemställan från Södertälje sjukhus AB 2009-11-23, LS 0912-1065
2. Protokollsutdrag, sammanträde med styrelsen för Södertälje sjukhus AB, 2009-11-13, STSS 6/2009
3. Anmälan av genomförd Förstudie till styrelsen för Locum AB 2009-11-26, LOC 0702-0403
4. Utveckling av Södertälje sjukhus, Förstudie november 2009
5. Investeringar i hälso- och sjukvården för vilka beslut skall fattas i särskild ordning enligt landstingsfullmäktiges beslut om budget för år 2010, sammanställningar
6. Investeringskostnader i SLL och i hälso- och sjukvården, utan och med aktualiserade men ej beslutade investeringar upptagna i underlag för budget för år 2010

Förvaltningens synpunkter

Bakgrund

Södertälje sjukhus AB har hemställt hos landstingsstyrelsen om att få genomföra ett programarbete enligt inlämnade skrivelser och dokument, bilagor 1 – 4 avseende om- och nybyggnad för Södertälje sjukhus utifrån genomförd förstudie år 2009.

Frågan om förnyelse av sjukhuset har varit aktuell under flera år. Efter det att den sk operationssalsutredningen genomförts år 2006 fick Södertälje sjukhus år 2007 i uppdrag av landstingsfullmäktige att genomföra en förstudie avseende ombyggnad av operationsavdelningen vid sjukhuset, LS 0609-1628. Enligt denna förstudie presenterad i november år 2007 beräknades en ombyggnad av 8 operationssalar till sex mer flexibelt användbara salar kunna genomföras till en kostnad av ca 70 Mkr. År 2008 fick sjukhuset landstingsstyrelsens uppdrag att genomföra programarbete avseende ombyggnad av operationsavdelningen vid sjukhuset, LS 0804-0344.

Locum AB hade år 2007 inlett arbete med ny fastighetsutvecklingsplan, FUP, för sjukhusområdet. Styrelsen för sjukhuset beslutade att avvakta med genomförande av programarbete för operationsavdelning med hänsyn till detta planarbete. FUP:en förelades i november 2008 Locum AB:s styrelse, som föreslog landstingsstyrelsen besluta att alternativ B i denna plan närmare skulle utredas, LS 0901-0023. Enligt planens fastighetsanalys var fastighetens ändamålsenlighet för modern akutsjukvård mycket begränsad. Det förordade alternativet innebar en förnyad struktur för sjukhuset genom om- och nybyggnad.

Nu aktuell förstudie

Styrelsen för sjukhuset beslutade år 2009 att i en ny förstudie vidare utveckla och fördjupa utvecklingsplanens inriktning mot en ny rationell sjukhusstruktur på en minskad yta genom nybyggnad och ombyggnad. Arbetet med denna förstudie, som nu presenteras för landstingsstyrelsen, har bedrivits i samverkan med företrädare för Locum AB och hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning. White arkitekter AB, som vann arkitekttävlingen för Nya Karolinska Solna, NKS, har biträtt i arbetet.

Styrelsen för Södertälje sjukhus AB har hos landstingsstyrelsen hemställt om att ett programarbete för utveckling av sjukhuset genom om- och

nybyggnad skall få genomföras och förordat att detta ska ske enligt alternativ B i denna nya förstudie. Förstudien innehåller också ett förslag A samt ett sk noll-alternativ.

Nuvarande brister enligt förstudien

Sjukhusets lokaler är inte långsiktigt ändamålsenliga enligt sjukhusets hemställan. Där konstateras bl a att

- gamla vårdstrukturer och byggnader omöjliggör nödvändig utveckling av sjukvården
- det splittrade och utspridda byggnadsbeståndet ger långa avstånd mellan verksamheter
- dagens kulvertsystem är inte separerat för patienter, personal och gods
- det finns ett tydligt behov av en koncentrerad byggnadsstruktur
- redan i nuläget finns akuta behov av upprustning p g a haverier i sjukhusets infrastruktur, vilka riskerar bli kortsiktiga om de inte kan relateras till en framtida plan för sjukhuset

Framtida behov för sjukvården i Södertälje enligt förstudien

I förstudien definieras följande mål för ett förnyat sjukhus:

- anpassbara lokaler för vårdens förändringar som kännetecknas av generalitet, flexibilitet och elasticitet
- enkelrum med hygienutrymmen samt minst 24 vårdplatser per avdelning
- koncentrerat byggnadsbestånd för närhet och goda samband
- separerade flöden för person- och varutransporter
- professionell, lättillgänglig och effektiv vård samt ett patientomhändertagande enligt utarbetade vårdprocesser

Redovisade förslag

Noll-alternativet, som beräknats innebär att sådan teknisk upprustning av sjukhuset görs som bedömts nödvändig med hänsyn till hygien- och myndighetskrav mm. Investeringskostnaden för noll-alternativet är beräknad till mellan 400 och 770 Mkr. Investering enligt noll-alternativet bedöms av såväl sjukhuset som av Locum AB som "förgävesinvesteringar", "eftersom sjukhusområdet som helhet inte har en grundläggande ändamålsenlig struktur som fungerar för rationell sjukvård utan enbart innebär ett kortsiktigt "lappande och lagande" av en icke-fungerande

struktur och logistik.” Alternativ A utgörs av det alternativ som förordades i den tidigare genomförda förstudien från år 2008.

Det förslag som förordas innebär att den nu utspridda sjukhusfastigheten ersätts av dels ombyggda lokaler, dels nya byggnader på en begränsad del av tomten, där den samlade vårdproduktionen motsvarande dagens verksamhet och kapacitet kan koncentreras på en yta motsvarande ca 75 % av nuvarande lokalytor. Byggnadsstrukturen underlättar effektiva vårdprocesser och ger möjlighet att utöka parkområde mellan byggnaderna i kvarteret eller använda frigjorda ytor för andra ändamål.

Den preliminärt beräknade investeringskostnaden för en om- och nybyggnation enligt alternativ B uppgår till 1 743 Mkr och till 1 853 Mkr inklusive ett garage för 170 parkeringsplatser.

Några data från förstudien:

	BTA	LOA
Befintliga lokaler	4 400	2 252
Ombyggnad hus 01/02	16 600	9 852
Nybyggnad	28 382	20 155
Delsumma	49 382	32 259
Parkeringshus 170 pl	6 408	-
S:a	55 790	32 259

Beräknad hyra 160 739 000 kr/år

Nuvarande hyra 61 340 000 kr/år

Ytan skulle således enligt förslaget minska med ca 25 % och hyran öka med 100 Mkr eller 260 %. Den preliminära tidplanen för ett fortsatt projekt pekar preliminärt på ett färdigställande under år 2016.

Någon utredning eller bedömning av framtida verksamhetsinnehåll i sjukhuset ingår inte i förstudien.

Stor ökning av investeringsönskemål

I landstingets beslut om budget för år 2010 och planering för åren därefter har ett antal föreslagna investeringar upptagits i en förteckning över objekt som ska beslutas i särskild ordning, i flertalet fall på grund av att planering

av dem ännu inte slutförts och ett slutligt underlag för beslut således inte förelåg vid tiden för budgetbeslutet, bilaga 5. Till dessa investeringar hör ovan nämnda ny- och ombyggnad för verksamheten vid Södertälje akutsjukhus. Sedan landstingsfullmäktige beslutade om budget har nu förstudie för om- och nybyggnation för sjukhuset avslutats.

Landstinget står inför mycket omfattande planerade investeringar under de närmaste 10 åren inom såväl kollektivtrafiken som hälso- och sjukvården. Såväl nyinvesteringar som uppdämda behov av förnyelse samt investeringar i ökad kvalitet och säkerhet har aktualiserats. Kollektivtrafiken svarar för ca 60 % och hälso- och sjukvården för ca 40 % av de investeringar som nu planeras. De planer som aktualiserats överstiger vida landstingets "normala" investeringsnivåer för hälso- och sjukvården under det senaste decenniet, bilaga 6.

De investeringar som planeras inom hälso- och sjukvården förväntas leda till väsentligt ökade hyreskostnader. De ökade hyrorna ska finansieras av de ersättningar som vårdgivarna kan erhålla för den vård de levererar, dvs. genom sina avtal med i första hand hälso- och sjukvårdsnämnden. Det är således de medel som landstinget framgent kan ställa till hälso- och sjukvårdsnämndens förfogande för köp av vård, i kombination med fortsatta effektiviseringar i sjukvården, som ska räcka till för att täcka kostnaderna för de nyinvesteringar som genomförs.

En särskild investeringsberedning har etablerats av landstingsdirektören för att i samverkan mellan landstingsstyrelsens förvaltning, hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning och Locum AB bereda förslag till hantering av de stora investeringsbehoven i hälso- och sjukvården. Därvid skall också försök göras att identifiera och kvantifiera ännu ej aktualiserade investeringsbehov, såsom behov av ytterligare vårdplatser till följd av demografisk utveckling, ombyggnad till enkelrum när vårdavdelningar byggs om och krav på investeringar till följd av bl a lagstiftning. Detta görs för att utifrån en någorlunda god helhetsbild kunna föreslå prioriteringar.

Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning bedriver parallellt projektet *Den Framtida Hälso- och sjukvården* för att beskriva tänkbara scenarier för den närmaste 10-20 åren utifrån prognoser för demografisk utveckling, förväntade sjukvårdsbehov, finansiella förutsättningar och möjligheter att förändra vårduppgifterna och vårdens struktur.

Avsikten är att det under 2010 och 2011 skall arbetas fram och presenteras förutsättningar som underlag för beslut om såväl investeringar som inriktning av den fortsatta utvecklingen av hälso- och sjukvårdens struktur.

Mot denna bakgrund blir det bl a viktigt att utveckla beslutsunderlagen för de investeringar som är underplanering. Alternativa sätt för att tillgodose identifierade behov eller önskemål kan behöva prövas.

Förvaltningens överväganden

Det förslag som presenteras och förordas för utveckling av Södertälje sjukhus genom om- och nybyggnad bör kunna ge goda förutsättningar för att bedriva och erbjuda sjukvård både effektivt och på ett sätt som under lång tid kan vara tilltalande och inbjudande för såväl patienter som anhöriga och ge personal en fullgod arbetsmiljö. Sjukhusets placering är viktig för dess tillgänglighet för såväl stadens som omlandets befolkning. Förslaget innebär också att det centrala sjukhuskvarteret i staden får en ökad öppenhet och överblickbarhet, vilket bör kunna ses som stadsbyggnadsmässiga fördelar.

Samtidigt konstaterar förvaltningen att den föreslagna förnyelsen skulle ske till höga kostnader och en för Södertälje sjukhus mycket stor hyreskostnadsökning. Till en del är detta resultat av uppdrag och inriktning som givits från centrala organ i landstinget inför planering av om- och nybyggnationer.

De uppdrag som givits om genomföranden av programarbeten för akut- och operationslokaler har hittills haft förutsättningen att dessa skall utgå ifrån aktuella produktionsvolymerna och verksamhetsinnehåll. Med pågående och förväntade stora befolkningsökningar kan en sådan inriktning behöva omprövas.

Vidare har landstingsstyrelsens uppdrag om att samordna arbetet så att man får sådana likheter i koncept att det bl a underlättar för personal som byter arbetsplatser lett till konceptprogram som beskriver de högsta krav som bör ställas, dock inte hur dessa kan anpassas till olika produktionsuppdrag och verksamhetsmässiga förutsättningar. Vid utformning av konceptprogrammen har inte heller några hänsyn till ekonomiska konsekvenser tagits, vare sig av Locum AB eller av de berörda sjukhusen/NKS-förvaltningen. Byggnationer som t ex svarar mot högsta möjliga krav på generalitet och flexibilitet blir av naturliga skäl kostsamma byggnader.

Landstingets smittskyddsenshet har – som ett led i strävan att uppnå högsta möjliga hygienstandard - förordat att landstinget skall planera för enbäddsrum för patienterna när detta är möjligt vid nybyggnad och ombyggnad av vårdlokaler. Det finns en tendens till tolkning av detta som att endast enbäddsrum skall förekomma i framtiden. När också hänsyn måste tas till ökade behov av och tillgång till antal vårdplatser samt finansiella förutsättningar, bör ambitionsnivån av denna inriktning prövas.

Med de stora befolkningsökningar som har skett och som förväntas och ett ökande antal äldre under de närmaste 20 åren bör det vara rimligt att pröva möjligheterna att öka produktionsuppdragen inom ramen för de om- och nybyggnader av landstingets sjukhus som nu planeras.

Det är inte visat att det är nödvändigt för alla nya sjukvårdslokaler att leva upp till visioner om generalitet och flexibilitet, dvs att de skall kunna användas för alla olika ändamål, på alla nivåer av specialisering, inom ett akutsjukhus.

Det är inte heller visat att det är rimligt att ställa kraven på t ex operationslokaler lika höga för t ex ett länsdelssjukhus som för ett universitetssjukhus.

Det är inte prövat om kravet att alla patientrum skall vara enkelrum är det nödvändiga kravet att ställa för att uppnå högt ställda krav på hygienstandard och inte heller prövat om detta är motiverat eller önskvärt för alla patienter i alla typer av vård.

Inom landstingsstyrelsens förvaltning pågår, i samråd med företrädare för bl a Locum AB, hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning och sjukhusen, ett arbete med förtydligande av riktlinjer för tillämpning av konceptuella krav, hygienkrav mm vid om- och nybyggnation liksom en prövning av möjligheter att öka vårdkapaciteten i de byggnationer som f n är under planering.

Förvaltningens förslag

Södertälje sjukhus har speciella förutsättningar. Det ligger i en stad med ca 85 000 invånare, och har ett omland där det bor ytterligare ca 85 000 invånare. Det är ett länsdelssjukhus med förlossningsenhet. I närheten finns dels primärvård som numera har öppet kvällar och helger, dels det

stora och fullständiga akutsjukhuset i Huddinge. Geriatrik och psykiatri finns också f n i anslutning till sjukhuset.

Stockholms läns befolkning förväntas öka med ca 240 000 invånare under de närmaste 10 åren. Nyinvesteringar för akutsjukvård vid sjukhus har varit begränsade under de senaste decennierna, medan däremot omfattande ombyggnationer har gjorts, dock oftast inte med målet att öka den samlade kapaciteten.

Sedan några år tillbaka pågår intensivt arbete på sjukhusen med att effektivisera vårdarbetet, bl a genom att rikta fokus mot vad som i varje led i arbetet och i de sammantagna vårdprocesserna är till störst nytta för patienterna. Syftet är att öka såväl kapacitet som produktivitet. Resultaten är mycket goda.

Södertälje sjukhus byggnader är idag inte ändamålsenliga för att bedriva effektiva vårdprocesser. Södertälje sjukhus kan dock, med lokaler som underlättar effektiva och patientsäkra arbetssätt, få en än mer betydelsefull roll som länsdelssjukhus i den framtida sjukvårdsstrukturen.

Förvaltningen föreslår därför att sjukhusets önskan att få genomföra föreslaget programarbete godkännes.

Förvaltningen föreslår också att sjukhuset får i uppdrag att ytterligare utveckla och föreslå framtida verksamhetsinnehåll i sjukhuset som grund för programarbetet. I arbetet med verksamhetsinnehåll skall sjukhuset samråda med hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning för att säkerställa att det finns en efterfrågan på de tjänster som sjukhuset planerar för och även med Stockholms läns sjukvårdsområde, som bedriver verksamhet vid sjukhuset idag. Sjukhuset bör i sin planering också ha inriktningen att verksamheter, produktionsvolym och arbetssätt skall göra det möjligt att finansiera framtida hyreskostnader. Resultaten av arbetet vid landstingsstyrelsens förvaltning med riktlinjer för anpassning av konceptprogram, för enbäddsrum mm bör också beaktas i verksamhetsplanering och programarbete.

Resultatet av det samlade programarbetet för Södertälje sjukhus bör integreras i det pågående arbetet med förslag till landstingsstyrelsen år 2011 om den framtida sjukvårdsstrukturen mm. De förslag som då lämnas skall vara en sammanvägning av förslag från projektet Den Framtida Hälso- och sjukvården som pågår inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen, förslag från den fortsatta planeringen av verksamhetsinnehåll i NKS och analys av

de konsekvenser denna får övriga sjukhus samt den övergripande analysen av i vilken takt det kan vara finansiellt och praktiskt möjligt att genomföra önskade större investeringar i hälso- och sjukvården.

Medel för det föreslagna programarbetet har avsatts i landstingets beslut om investeringsbudget för år 2010.

Mona Boström
Landstingsdirektör

Toivo Heinsoo
Direktör Utveckling och styrning